

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

NON-PROLIFERATION AND CONTROL OF ARMS EXPORT / НЕПОШИРЕННЯ ТА КОНТРОЛЬ ЗА ЕКСПОРТОМ ЗБРОЇ

JEAN MONNET MODULE

2018 - 2021

600222-EPP-1-2018-1-UA-

EPPJMO-MODULE

LECTURER: OLENA DOTSENKO

РОЗВИТОК ПОЛІТИКИ ЄС ЩОДО КОНТРОЛЮ НАД ОЗБРОЄННЯМ

Signing of the EEC and EAEC Treaties 1957

РОЗВИТОК ПОЛІТИКИ ЄС ЩОДО КОНТРОЛЮ НАД ОЗБРОЄННЯМ

Signing of the EEC and EAEC Treaties 1957

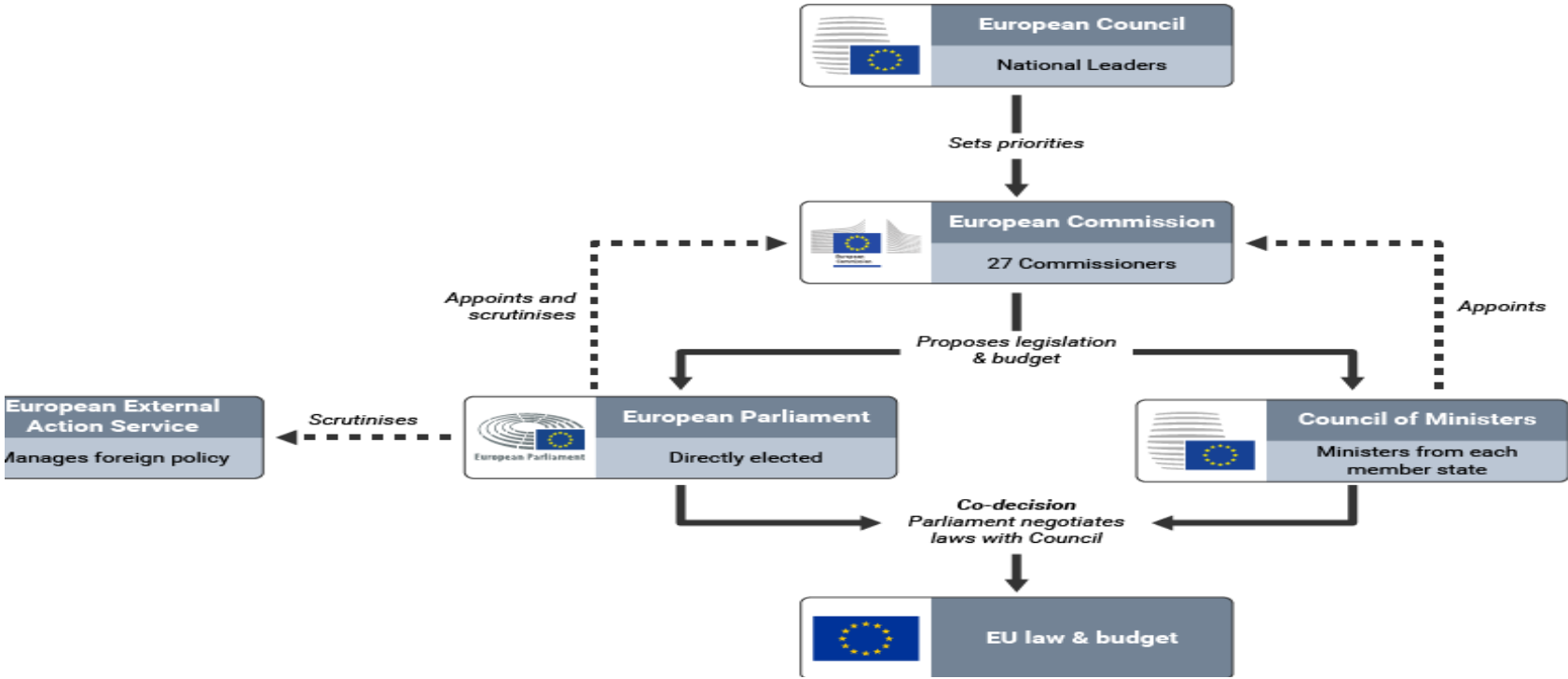
ЕЛЕМЕНТИ ПОЛІТИКИ НЕРОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЄС

По-перше, її еволюція від цивільної співпраці в енергетичній галузі. Держави-члени ЄС почали не з співпраці у галузі оборони чи політики безпеки чи співпраці у закордонних справах, а з енергетичного співробітництва в Євратомі. Характер ядерної технології подвійного використання означав, що розвиток ядерної енергетики також викликав попит на заходи щодо нерозповсюдження ядерної зброї та безпеки. Поступово рамки співробітництва, створені для цивільного сектору, почали охоплювати також безпеку та зовнішню політику.

По-друге, нерозповсюдження вперше розглядалося як «внутрішня справа» для Європи, де ризик розвитку у Німеччині програми ядерної зброї розглядався як фактичний ризик, якого слід уникнути будь-якою ціною. З початку 90-х років ЄС визначає загрозу ЗМУ як повністю зовнішню для ЄС. Держави-члени ЄС та установи вже не займаються програмами ядерної зброї в межах ЄС, але звернули свою увагу на розповсюдження ядерної зброї за кордоном.

ІНСТИТУЦІЇ ЄС

EURATOM

Європейське співтовариство з атомної енергії, ЄВРАТОМ, є найсдавнішою досі існуючою європейською установою, завдання якої стосується нерозповсюдження. Через EURATOM, ЄС функціонує ефективна регіональна система ядерних гарантій.

Створена в 1957 році з метою сприяння співпраці в галузі цивільної ядерної енергетики, багато положень договору ЄВРАТОМ охоплюють діяльність та установи, які сприяють нерозповсюдженню ядерної зброї.

Наприклад, EURATOM покладав на себе завдання контролювати цивільні паливні цикли його членів з метою запобігання витоку речовин, що розщеплюються. Окрім таких гарантій, договір про EURATOM також містить вдосконалену систему контролю експорту.

ЄВРОПЕЙСЬКА РАДА

До складу Європейської ради входять глави держав або урядів усіх держав-членів ЄС, Президент Європейської ради та Президент Європейської комісії. Верховний представник ЄС із зовнішніх справ та політики безпеки бере участь у засіданнях Європейської ради, коли обговорюються питання закордонних справ.

У той час як Європейська рада не має офіційної законодавчої сили, вона визначає стратегічний напрямок ЄС, у тому числі щодо спільної зовнішньої політики та політики безпеки.

Європейська рада засідає щонайменше 4 рази на рік, а висновки приймаються під час кожного засідання Європейської Ради.

Європейська рада схвалила Європейську стратегію безпеки, а також дві стратегії нерозповсюдження.

РАДА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Рада Європейського Союзу, яку іноді називають Радою Міністрів, представляє уряди окремих держав-членів у двопалатному законодавчому органі ЄС. Представники міністерств закордонних справ держав-членів збираються щомісяця в робочих групах.

Найважливішими робочими групами з питань нерозповсюдження є: Робоча група з питань нерозповсюдження (CONOP), Робоча група з глобального роззброєння та контролю над озброєнням (CODUN), COARM - Робоча група з питань експортного контролю звичайної зброї, WPDU – Робоча група з контролю за експортом подвійного використання.

Співробітники Європейської служби зовнішніх справ (EEAS) очолюють робочі групи.

Рада ЄС приймає рішення Ради ЄС щодо нерозповсюдження зброї, контролю за озброєнням та роззброєння. Більшість із них фінансуються з бюджету, який охоплює всю діяльність в рамках спільної зовнішньої та політики безпеки ЄС, щоб підтримати міжнародні організації в їх діяльності щодо нерозповсюдження, контролю над озброєнням та роззброєння.

Рада ЄС також погодила різні санкції проти ядерних програм в Ірані та Північній Кореї та багато ембарго у сфері озброєння, спрямоване на конкретні держави чи недержавні суб'єкти.

ЄВРОПЕЙСЬКА КОМІСІЯ

Європейська комісія відповідає за розробку законодавчих пропозицій, які вона направляє до Ради та Європейського парламенту.

Вона також відповідає за управління та розробку бюджету та реалізацію політики та програм, прийнятих Радою та Європейським Парламентом.

Комісія дедалі активніше займається нерозповсюдженням та пов'язаними з ним питаннями. Наприклад, це дуже важливий актор у розробці та реалізації конкретних програми щодо зменшення ризику ХБРЯ (хімічної, біологічної, радіологічної та ядерної зброї).

Комісія відповідає за створення щорічних Робочих програми для подолання ХБРЯ загроз, і вони широко фінансують дослідження пом'якшення ризиків ХБРЯ.

Різні генеральні дирекції Комісії відіграють безпосередню роль в управлінні допомогою щодо нерозповсюдження і проведення досліджень у межах та поза межами ЄС.

Під керівництвом Верховного представника, в межах посадових повноважень віце-президента Комісії.

Комісія також несе відповідальність за фінансове виконання бюджету СЗППБ та Інструменту, що сприяє стабільності та миру.

ЄВРОПЕЙСЬКА СЛУЖБА ЗОВНІШНІХ СПРАВ

Європейська служба зовнішніх справ – це дипломатична служба ЄС під керівництвом Верховного представника.

Вона допомагає Верховному представнику в здійсненні його посадових повноважень з реалізації СЗППБ ЄС, і він несе відповідальність за підготовка та виконання рішень, прийнятих Радою щодо СЗППБ (включаючи питання щодо нерозповсюдження) та для підтримки Комісії у підготовці рішень щодо фінансових інструментів.

Співробітники Європейської служби зовнішніх справ очолюють робочі групи Ради з питань нерозповсюдження та роззброєння, CONOP, CODUN, COARM тощо.

Дуже важливим аспектом ЕСЗС є делегації ЄС у всьому світі. Постійні представництва ЄС у міжнародних організаціях у Женеві та Відні стали представництвами ЄС при Женевських та Віденських міжнародних організаціях, включаючи МАГАТЕ.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПАРЛАМЕНТ

Європейська служба зовнішніх справ – це дипломатична служба ЄС під керівництвом Верховного представника.

Вона допомагає Верховному представнику в здійсненні його посадових повноважень з реалізації СЗППБ ЄС, і він несе відповідальність за підготовку та виконання рішень, прийнятих Радою щодо СЗППБ (включаючи питання щодо нерозповсюдження) та для підтримки Комісії у підготовці рішень щодо фінансових інструментів.

Співробітники Європейської служби зовнішніх справ очолюють робочі групи Ради з питань нерозповсюдження та роззброєння, CONOP, CODUN, COARM тощо.

Дуже важливим аспектом ЕСЗС є делегації ЄС у всьому світі.

Постійні представництва ЄС у міжнародних організаціях у Женеві та Відні стали представництвами ЄС при Женевських та Віденських міжнародних організаціях, включаючи МАГАТЕ.

КЕРІВНІ ПОЛІТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ Є

1 стратегія. Стратегія проти розповсюдження ЗМУ була прийнята в грудні 2003 року. Це керівний документ ЄС щодо її реалізації політики щодо нерозповсюдження ЗМУ.

Основними принципами Стратегії є захист та зміцнення чинного міжнародного права та міжнародних інститутів. Для цього Стратегія підтверджує Зобов'язання ЄС працювати над універсалізацією таких документів, як Договір про нерозповсюдження ядерної зброї 1968 року, Конвенція про заборону розробки, виробництва, накопичення, застосування хімічної зброї та про її знищення 1992 року, Конвенція про заборону розробки, виробництва та накопичення запасів бактеріологічної (біологічної) і токсичної зброї та про їх знищення 1972 року та ін.

Застосування сили проти розповсюджувача визначається як крайній захід, і це буде можливим тільки у разі отримання санкції на це від Ради Безпеки ООН.

У стратегіях ЄС цей комбінований підхід називають «ефективною багатосторонністю». Стратегія ЄС базується на правових та технічних рішеннях. Це чинить значний вплив на формування політики ЄС щодо нерозповсюдження.

КЕРІВНІ ПОЛІТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ Є

2 стратегія. Стратегія ЄС проти незаконного обігу та протидії накопиченню легкої та стрілецької зброї була прийнята у грудні 2005 року. У ній незаконне виробництво, витік (нецільове використання) та неконтрольоване розповсюдження стрілецької і легкої зброї визначаються як ключова загроза безпеці та розвитку.

ЄС вирішив зосередити свої ресурси на зменшенні запасів зброї в інших частинах світу, зміцненні верховенства права у нестабільних країнах та вирішенні проблем факторів, що впливають на незаконний попит на стрілецьку та легку зброю, наприклад, бідність. ЄС також вирішив покращити свою систему контролю за експортом звичайної зброї та працювати над поширенням своєї законодавчої бази на країни, що не входять до ЄС.

Хоча Стратегія була важливим поштовхом розвитку зовнішньої політики ЄС щодо звичайної (конвенційної) зброї, вона мала певні недоліки. Орієнтуючись на державні трансферти та збройні конфлікти, Стратегія ЄС щодо стрілецької та легкої зброї, наприклад, не включала питань щодо використання зброї в умовах безконфліктних ситуацій, включаючи насильницькі злочини зі зброєю або гендерні аспекти використання зброї. Вона також не стала цілісною стратегією щодо стрілецької зброї, яка б вирішувала проблеми, спричинені цією зброєю в межах та поза межами ЄС.

СТРАТЕГІЯ ЄС ПРОТИ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЗМУ

- одна з перших стратегій у рамках СЗППБ
- регулює розповсюдження ЗМУ (те, що не підпадає під регулювання ДНЯО та в чому не береуть участь недержавні суб'єкти) як одну з найбільших загроз безпеці, що стоять перед ЄС
- побудована на принципі «ефективної багатосторонності», тобто роботі з третіми країнами та міжнародними організаціями; заохочує розширення міжнародних режимів (договорів) та зміцнення міжнародного права
- включає як позитивні (допомога, торгові угоди), так і негативні стимули (умовність, санкції)
- проголошує про застосування сили лише в крайньому випадку і лише з дозволу Ради Безпеки ООН «Ефективна багатосторонність» є ключовою концепцією в стратегії ЄС щодо нерозповсюдження ЗМУ, що означає роботу з міжнародними інституціями та зміцнення міжнародного права для запобігання розповсюдженню.

СТРАТЕГІЯ ЄС ПРОТИ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ ТА ПРОТИДІЇ НАКОПИЧЕННЮ ЛЕГКОЇ ТА СТІЛЕЦЬКОЇ ЗБРОЇ

Заява про майбутнє набуття чинності Міжнародним договором про торгівлю зброєю 2013 року: «Ми раді зазначити, що 53 держави наразі ратифікували Договір про торгівлю зброєю, тим самим дозволяючи набути йому чинності через 90 днів. Поріг для набрання чинності був досягнутий за вагомого внеску держав-членів ЄС»

Незаконна торгівля та використання стрілецької та легкої зброї вважається ЄС загрозою для розвитку та безпеки. Для ЄС дуже важливо, щоб будь-яке регулювання стрілецької та легкої зброї не порушувало законний ринок стрілецької та легкої зброї – ЄС є провідним виробником і споживачем стрілецької зброї і, наприклад, має великі мисливські та спортивні товариства для стрільби.

За останні кілька років в ЄС було здійснено серію терористичних атак та цільових розстрілів зі стрілецької зброї. Ці жахливі події змусили політиків, які приймають рішення в ЄС, переосмислити своє ставлення щодо стрілецької та легкої зброї від основної загрози безпеці для південних та слабких країн до важливого виклику безпеці ЄС.

Ця стурбованість відображена в поточній редакції стратегії ЄС щодо стрілецької та легкої зброї, яка була прийнята Радою ЄС у листопаді 2018 року, як перегляд Стратегії 2005 року. Хоча в ній підкреслюється, що незаконний обіг цієї зброї породжує нестабільність у країнах-сусідах ЄС та за його межами – як наслідок, підриває зовнішні гуманітарні зусилля ЄС та зусилля щодо розвитку - Стратегія 2018 року також визнає, що це явище є внутрішньою загрозою безпеці для ЄС.

СТРАТЕГІЯ ЄС ПРОТИ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ ТА ПРОТИДІЇ НАКОПИЧЕННЮ ЛЕГКОЇ ТА СТІЛЕЦЬКОЇ ЗБРОЇ

ІНСТРУМЕНТИ ТА РЕЗУЛЬТАТИ

У своїй політиці щодо нерозповсюдження зброї ЄС застосовує так званий підхід «кнути та пряника».

Перед вступом до ЄС країна-кандидат повинна прийняти, впровадити та застосувати так зване «Acquis» – основи права ЄС. Acquis включає нормативно-правові акти, що стосуються нерозповсюдження, такі як контроль експорту подвійного використання. Багатьом країнам-кандидатам у ЄС не вистачає задовільного контролю над експортом, а під час ЄС розширення вони залишаються поза основними міжнародними режимами контролю за експортом.

Окрім членства в ЄС, ЄС є привабливим торговим партнером з півмільярдом споживачів. Він також є великим донором допомоги. Преференціальна (пільгова) торгівля та політика допомоги надають позитивні стимули для країн, які не є членами, співпрацювати з ЄС у галузі міжнародної безпеки, включаючи нерозповсюдження та роззброєння.

ІНСТРУМЕНТИ ТА РЕЗУЛЬТАТИ

ЄС витрачає великі суми грошей у сусідні країни та поза регіональним та двостороннім розвитком потенціалу, на програми обміну освітою та дослідження в галузі нерозповсюдження – це все позитивні стимули, які заохочують співпрацю з ЄС. Одним із прикладів є виділення великих обсягів ресурсів на роззброєння, демобілізацію, реінтеграцію та програми реформування сектору безпеки у багатьох країнах, що перебувають у конфлікті.

ЄС також є головним фінансувачем Програми боротьби з наркотиками та вогнепальною зброєю, яка була створена з метою вдосконалення виконання Протоколу ООН про вогнепальну зброю в державах, що розвиваються.

ЄС також фінансує програми по зниженню ризиків хімічної, біологічної, радіологічної та ядерної зброї та програми зменшення загрози в пострадянських країнах.

ІНСТРУМЕНТИ ТА РЕЗУЛЬТАТИ

Щодо негативних стимулів або «кнута», ЄС має у своєму розпорядженні два основних інструменти: умовні положення та санкції.

В ЄС є два положення про умовність щодо нерозповсюдження зброї: один щодо ЗМУ та один на стрілецької та малої зброї.

ЄС має на меті додати ці умови в усі угоди про зовнішні зносини з іншими країнами. У 2003 році Рада вирішила, що співробітництво в інших сферах між ЄС та третіми країнами має бути обумовлене дотриманням країною міжнародних норм-зобов'язань щодо нерозповсюдження зброї.

Але це насправді не було впроваджено: хоча багато угод містять пункти щодо зобов'язання про нерозповсюдження ЗМУ та стрілецької і легкої зброї, вони не були однаково впровадженні – і багато питань залишається стосовно того, якщо і як якісь з пунктів буде введено в дію.

Санкції є другим інструментом, який належить до категорії «кнута».

ІНСТРУМЕНТИ ТА РЕЗУЛЬТАТИ

За останні роки ЄС застосував декілька санкцій проти ядерної програми Північної Кореї щодо озброєння та ракет. Ці санкції відображають санкції Ради Безпеки ООН щодо Північної Кореї.

ЄС також був ключовим гравцем у міжнародних переговорах щодо іранської програми ядерної зброї. Починаючи з грудня 2006 року Рада Безпеки ООН ввела низку санкцій проти Ірану, який ЄС підтримав, застосовуючи власні обмежувальні заходи у 2007 і 2008 роках.

У липні 2010 року ЄС вперше ввів додаткові заходи проти Ірану не в рамках тих, що були запроваджені ООН. Вони були продовжені в січні 2012 року і включали нафтове ембарго, санкції щодо нафтохімічної галузі та фінансові заходи – включаючи часткове заморожування активів Центрального банку Ірану.

14 липня 2015 року Іран уклав угоду – Спільний комплексний план дій – щодо майбутньої програми ядерної енергетики з так званим Р5 + 1 або, як ми називаємо, його ЕЗ / ЕУ + 3. Відповідно до Спільного комплексного плану дій Іран погодився припинити свою ядерну програму, в обмін на поступове скасування міжнародних нафтових та фінансових санкцій. ЄС відіграв важливу роль у сприянні переговорам, які тривали більше двох років.

УМОВИ НЕРОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЗМУ ТА ФІНАНСОВІ ВНЕСКИ

Умови ЄС про нерозповсюдження ЗМУ, які мають бути включені в угоди між ЄС та третіми країнами, полягає в наступному: «Сторони вважають, що розповсюдження ЗМУ та її засоби доставки і для державних, і для недержавних суб'єктів, є однією з найсерйозніших загроз міжнародній стабільності та безпеці.

Сторони погоджуються співпрацювати та сприяти протидії розповсюдженню ЗМУ та засобам її доставки шляхом повного дотримання та імплементації до національного законодавства їх існуючих зобов'язань відповідно до міжнародних договорів про роззброєння та нерозповсюдження та інші відповідні угоди та міжнародні зобов'язання.

Сторони погоджуються, що це положення є важливим елементом цієї угоди.

УМОВИ НЕРОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЗМУ ТА ФІНАНСОВІ ВНЕСКИ

Крім того, сторони погоджуються співпрацювати та сприяти протидії розповсюдженню ЗМУ та засобів їх доставки:

- вживати заходів для підписання, ратифікації чи приєднання до, за необхідності, та повноцінної імплементації всіх інших відповідних міжнародних документів;
- створення ефективної системи національного контролю за експортом, що контролює експорт, а також транзит ЗМУ та товарів, пов'язаних зі ЗМУ, включаючи контроль кінцевого використання ЗМУ та технологій подвійного використання та містить ефективні санкції за порушення контролю за експортом. Сторони домовляються встановити регулярний політичний діалог, який супроводжуватиме та закріплюватиме ці елементи».

ЄС співпрацює з партнерами для боротьби з незаконною торгівлею стрілецькою зброєю в інших частинах світу. Наприклад, це великий внесок у програми, якими управляє Управління ООН з питань роззброєння

УМОВИ НЕРОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЗМУ ТА ФІНАНСОВІ ВНЕСКИ

Instrument*	Number of Council Decisions	Total Funding (million €)
IAEA	10	65.7
BTWC (several implementing agencies)	5	9.3
OPCW	15	34.6
CTBTO	9	29.5
HCOC	4	4.8
UNSCR 1540	5	4.1
WHO lab. bio-safety and bio-security	2	3.8
NPT	1	1.3
Total	51	153.1

* List of selected instruments/organizations
This table includes no-cost extension CDs.

ПЕРЕГОВОРИ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ «ІРАНСЬКОЇ УГОДИ»

Так званий «Іранський договір» - або, технічно кажучи, Спільний комплексний план дій (JCPOA) – став знаковим успіхом для міжнародної багатосторонньої дипломатії щодо нерозповсюдження зброї, якому Європейський Союз вирішальним чином сприяв. У липні 2015 року було проведено переговори між Іраном та трьома країнами-членами ЄС – Францією, Німеччиною та Великобританією, відомими як ЄЗ, а також Китаєм, Росією та США. ЄС сприяв цій угоді.

JCPOA фактично закінчив міжнародний ядерний спір з приводу ядерної програми Ірану, який розпочався у 2002 році розкриттям незадекларованої ядерної діяльності в Ірані. У центрі суперечки було питання про те, чи має право Іран збагачувати уран чи ні. Програма JCPOA – щодо якої розпочалися офіційні переговори у 2013 році – забезпечила компромісне рішення, завдяки якому Іран міг би продовжувати збагачення урану в умовах суворого режиму моніторингу та перевірки, одночасно вирішуючи проблеми міжнародного розповсюдження. Натомість попередні санкції ЄС та США проти Ірану були скасовані.

У день «імплементатії» JCPOA (16 січня 2016 р.) ЄС скасував усі свої ядерні санкції проти Ірану, а попередні санкції Ради Безпеки ООН проти країни були припинені. США прийняли відмову від відповідних санкцій проти Ірану та регулярно поновлював відмову до січня 2018 року. МАГАТЕ перевіряє відповідність Ірану вимогам МАГАТЕ у послідовних звітах

ПЕРЕГОВОРИ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ «ІРАНСЬКОЇ УГОДИ»

Federica Mogherini and EU Commissioners on official visit to Iran on April 16th, 2016.

ПЕРЕГОВОРИ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ «ІРАНСЬКОЇ УГОДИ» II

У травні 2018 року США відійшли від JCPOA та ввели повторно санкції проти Ірану пізніше того ж року, посилаючись на занепокоєння щодо обмеження угоди у часі, а також невдалого вирішення ракетної та регіональної діяльності Ірану. Іран, зокрема, звернувся до ЄС з проханням гарантувати продовження скасування санкцій, але варіанти ЄС обмежені через екстериторіальний характер санкцій США.

У січні 2019 року ЄЗ створив так званий Транспортний засіб спеціального призначення для полегшення торгівлі між ЄС та Іраном товарами, який не підпадає під санкції США.

У травні 2019 року Іран відповів на дії США, заявивши, що зменшить свої зобов'язання перед JCPOA. Верховний представник ЄС координує «Спільну комісію» JCPOA, яка здійснює контроль за виконанням угоди, забезпечує механізм врегулювання спорів, а також здійснює перегляд та санкціонування закупівлі іранських предметів пов'язаних з ядерною енергією, що у списках контролю МАГАТЕ через «Канал закупівель».

ПЕРЕГОВОРИ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ «ІРАНСЬКОЇ УГОДИ» II

The ministers of foreign affairs and other officials from the P5+1 countries, the European Union and Iran while announcing the framework of a Comprehensive agreement on the Iranian nuclear programme. Hailong Wu of China, Laurent Fabius of France, Frank-Walter Steinmeier of Germany, Federica Mogherini of the European Union, Javad Zarif of Iran, an unidentified official of Russia, Philip Hammond of the United Kingdom and John Kerry of the United States

КОНТРОЛЬ ЕКСПОРТУ ЗБРОЇ

ЄС сприяє відповідальності та прозорості як країн-експортерів, так і імпортерів, а також дотримання найвищих регіональних та міжнародних стандартів, таких як:

- Міжнародний договір про торгівлю зброєю 2014 року
- Рішення Ради 2017/915 / СЗПП підтримка імплементації договору про торгівлю
- Загальна позиція 2003/468 щодо контролю за посередництвом зброї
- Спільна (загальна) позиція ЄС щодо контролю експорту озброєнь 2008 року
- Рішення Ради про внесення змін до Спільної позиції 2019 року
- Рішення Ради про сприяння ефективному контролю над експортом озброєнь 2018 року

ЄС підтримує ефективну імплементацію та універсалізацію Договору про торгівлю зброєю, зокрема через Рішення Ради 2017/915 / СЗПП

КОНТРОЛЬ ЕКСПОРТУ ЗБРОЇ

Загальна позиція 2003/468 щодо контролю за посередництвом зброї вимагає від держав-членів ЄС регулювання посередницької діяльності на їхній території або здійснення їх громадянами, зокрема:

- вимагаючи від посередників озброєнь подати заяву на отримання ліцензії;
- створення системи обміну інформацією про посередницьку діяльність;
- встановлення адекватних штрафних санкцій за незаконне посередництво.

СПІЛЬНА ПОЗИЦІЯ ЩОДО КОНТРОЛЮ ЕКСПОРТУ ЗБРОЇ

Загальна позиція ЄС з експортного контролю озброєнь встановлює механізм повідомлення та консультації для експортних ліцензій відмов, в тому числі процедури прозорості (публікація ЄС щорічних звітів про експорт озброєнь).

У вересні 2019 року Рада прийняла рішення про внесення змін до Спільної позиції. Це рішення враховує низку подій як на Європейському Союзі, так і на міжнародному рівні, які спричинили нові зобов'язання та зобов'язання для держав-членів ЄС з моменту прийняття Спільної позиції 2008 року.

Ці зміни включають, наприклад, набуття чинності зброї Торговий договір 2014 року. У вересні 2019 року Рада також прийняла Висновки щодо перегляду Спільної позиції.

Загальна позиція містить 8 критеріїв оцінки ризику, які всі країни ЄС застосовують у своїх рішеннях про ліцензування експорту звичайної зброї. Спільна позиція ЄС значною мірою сприяла зближенню національної політики контролю за експортом озброєнь.

Вона поширює контроль на посередництво, транзакції та нематеріальні передачі технології. Її принципи та критерії також офіційно підписані низкою країн за межами ЄС.

КРИТИКА ТА ВИКЛИКИ, ЩО ПОТРЕБУЮТЬ ВИРІШЕННЯ

Однією з ключових проблем для політики ЄС щодо контролю над озброєнням та нерозповсюдженням зброї є інтеграція двох різних наборів політик; політику СЗППБ та політику, яку провадить Комісія – це завдання, яке виявилось набагато складнішим, ніж спочатку вважалося Радою в 2003 році.

Існує багато прикладів конкуруючих політичних інтересів між ключовими політиками, якими керується СЗППБ та Комісія, наприклад, між контролем над зброєю та торгівлею.

Одним з найбільш відомих є рішення держав-членів ЄС про звільнення Індії від зобов'язань щодо нерозповсюдження ядерної зброї в рамках ДНЯО та Стратегії ЄС щодо ЗМУ, де зазначено, що жодна країна-член ЄС не може торгувати ядерними матеріалами з іншою державою, яка не є учасником ДНЯЗ.

Держави-члени ЄС одноголосно вирішили у 2008 році обійти це зобов'язання та відкрити ядерну торгівлю з Індією, що призвело згодом до укладення багатьох угод щодо ядерної співпраці між Індією та країнами-членами ЄС.

КРИТИКА ТА ВИКЛИКИ, ЩО ПОТРЕБУЮТЬ ВИРІШЕННЯ

ЄС також уклав преференційні (пільгові) торговельні угоди в певних секторах економіки Пакістану, без будь-яких посилань на національний пакистанський механізм контролю за експортом зброї або на його програму ядерної зброї. Інша сфера конфліктної політики – наукове співробітництво.

ЄС та Ізраїль, наприклад, здійснюють розширене наукове співробітництво – без посилань на заявлену програму ядерної зброї Ізраїлю.

Політика ЄС відходить від стратегії, заснованої на твердих принципах, згідно з якою всі держави трактуються однаково, до більш прагматичного або гнучкого підходу, відкритого для ad hoc реакцій на конкретні події чи потреби.

У цьому світі ЄС, можливо, доведеться переосмислити термін «ефективна багатосторонність» і розглянути які найкращі способи досягти її. Перший аспект, який слід переглянути, це те, як ЄС визначає мультилітаризм чи багатосторонність.

Стратегія 2003 року визначила це як дотримання та зміцнення міжнародного права та універсальних міжнародних інститутів. Здається, це означає щось гнучкіше.

ВИСНОВКИ

ЄС протягом декількох десятиліть розробив інституційний потенціал, політику, програми та стратегії для запобігання незаконному розповсюдженню стрілецької зброї та легкої зброї та зброї масового ураження: - Стратегія ЄС щодо нерозповсюдження ЗМУ 2003 року - Стратегія ЄС щодо боротьби з незаконним обігом вогнепальної і стрілецької та легкої зброї - застереження про умовність – санкції.

Хоча між країнами-членами існують певні неузгодженості та конфлікти інтересів, ЄС вдалося домовитись про спільну політику, засновану на фінансовій та технічній підтримці міжнародним організаціям; а коли це можливо і про розширення міжнародних режимів. Наприклад, ЄС зіграв цінну роль у прийнятті Договору ООН про торгівлю зброєю.

ЄС намагається збалансувати законні потреби безпеки шляхом розвитку технологій, взаємозалежності та торгівлі, вирішуючи при цьому питання, пов'язані з небезпечним та незаконним розповсюдженням зброї. Іноді ці цілі протистоять одна одній, а реалізація стратегій контролю над озброєнням, роззброєнням та нерозповсюдженням зброї ставиться під загрозу прагненням до поглиблення особливо стратегічних двосторонніх відносин між ЄС та третіми країнами

ВИСНОВКИ

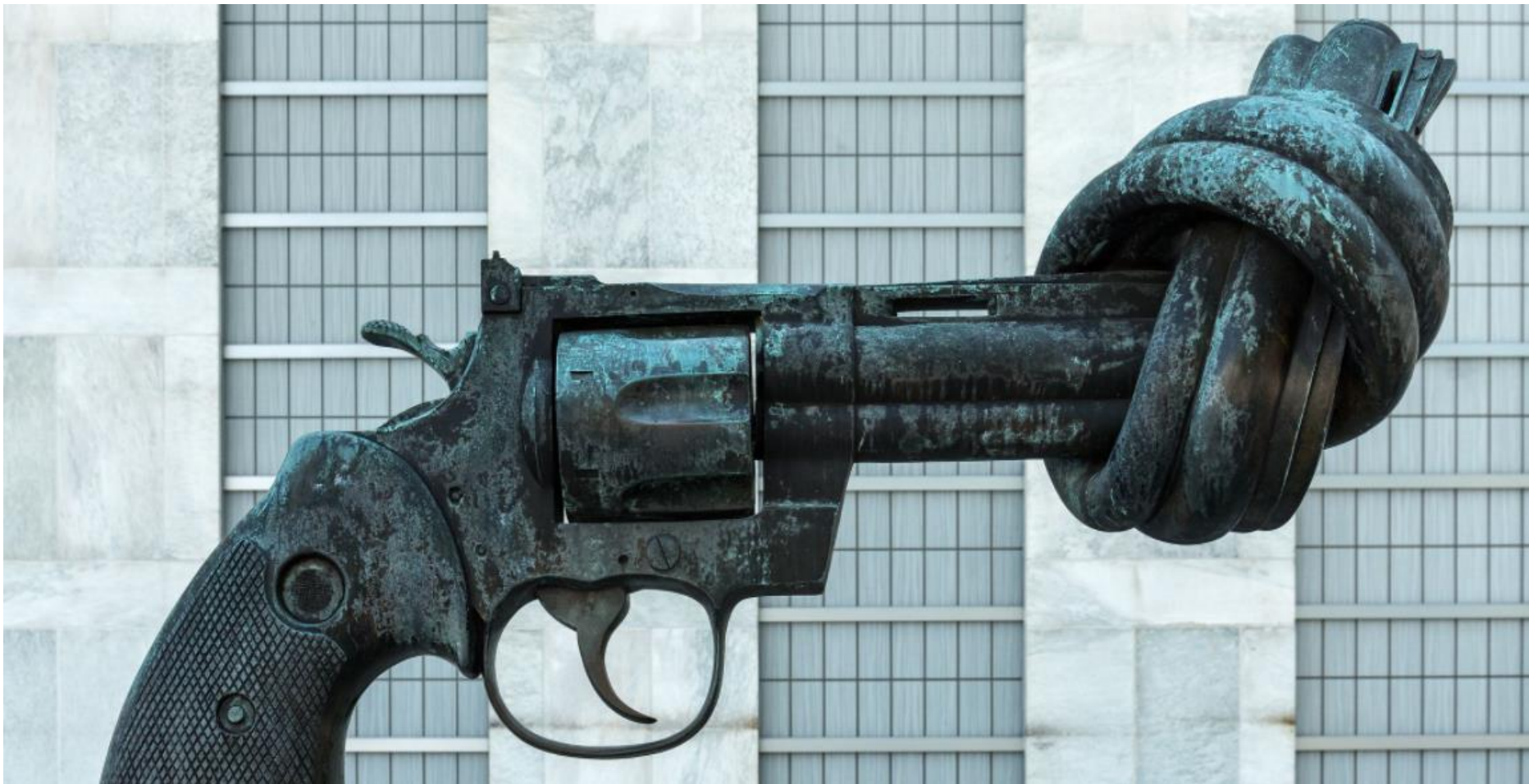
Стратегія ЄС щодо нерозповсюдження ЗМУ була однією з перших загальних стратегій зовнішньої політики та політики безпеки, прийнятих ЄС.

На момент прийняття Стратегії, у грудні 2003 року, США та їх союзники щойно вторглися в Ірак, припускаючи, що країна таємно розробила ядерну зброю. Пошук невійськових рішень щодо нерозповсюдження і роззброєння був необхідний, і концепція ЄС «ефективна багатосторонність» отримала широку політичну підтримку. З цього часу контекст безпеки набуває подальшого розвитку і цим питанням приділяється значна увага у порядку денному ЄС з питань безпеки.

Роззброєння, нерозповсюдження та контроль над озброєнням, хоча вони включені у Глобальну стратегію ЄС 2016 року, не отримали однакового підходу щодо застосування.

Тому головними проблемами залишаються підтримка участі ЄС у вирішенні розглянутих питань у період зниження інтересу до нерозповсюдження та багатостороннього контролю над озброєннями та посилення занепокоєння щодо багатьох інших напрямів політики.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

